

UNIVERSITATEA DE VEST
"VASILE GOLDIȘ"
din ARAD

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА
ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВознавства
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА КРАЇН ЄВРОПИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВОСУДДЯ
АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ОСВІТНЬОГО
ТА НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В. ГОЛДІША
(М. АРАД, РУМУНІЯ)

«Діяльність політичних партій та громадських об'єднань в умовах війни: особливості конституційно- правового регулювання та реалії українського сьогодення»

Матеріали міжнародного круглого столу

20 січня 2023 р.

Ужгород • 2023

Діяльність політичних партій та громадських об'єднань в умовах війни: особливості конституційно-правового регулювання та реалії українського сьогодення: матеріали міжнародного круглого столу, м. Ужгород, 20 січня 2023 р. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2023. 92 с.

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародний круглий стіл «Діяльність політичних партій та громадських об'єднань в умовах війни: особливості конституційно-правового регулювання та реалії українського сьогодення» від 20 січня 2023 р.

Діяльність політичних партій та громадських об'єднань в умовах війни: особливості конституційно-правового регулювання та реалії українського сьогодення

Белова Мирослава Володимирівна,

доктор юридичних наук, доцент
кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,

ORCID 0000-0003-2077-2342,

м. Ужгород, Україна

Фрідманська Вікторія Іванівна,

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри адміністративного, фінансового
та інформаційного права

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,

м. Ужгород, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: СУЧАСНІ ПІДХОДИ

В умовах війни відбувається переосмислення загальнолюдських цінностей, підвалин державності, пошук національної ідентичності, формування психології нації. В той же час, здійснюється становлення та еволюція нових інститутів права, зокрема соціального підприємництва. Зважаючи на нагальність вирішення гострих соціальних проблем та створення додаткових гарантій щодо права на достатній життєвий рівень, існує потреба у швидкому реагуванні на зміни, що відбуваються в соціумі, та адаптації бізнесу до зазначених правових метаморфоз. Вважаємо,

що саме соціальне підприємництво може бути ключем до вирішення окреслених завдань.

Вперше термін «соціальний бізнес» вжив нобелівський лауреат М. Юнус. У розумінні М. Юнуса соціальний бізнес – це підприємство, яке приносить користь значній частині суспільства. Серед семи принципів соціального бізнесу, описаних Юнусом, можна виділити боротьбу з бідністю, повернення інвестицій без дивідендів, екологічну свідомість та покращення робочих умов. За версією Юнуса, соціальний бізнес мав би бути провідною моделлю капіталізму майбутнього з людським обличчям. Прикладом соціального бізнесу можна назвати Grameen Bank, заснований самим М. Юнусом. Цей банк видавав мікро-кредити бідним жителям індійських сіл [1, с. 112].

В даний час в Україні соціальне підприємництво як соціальна практика тільки починає розвиватися. Кількість реально діючих соціальних підприємств невелика, і часто вони навіть самі не сприймають себе в такій якості. Громадська підтримка та державні заходи поки відсутні. У тому, що соціальне підприємництво в Україні знаходиться в зародковому стані, немає нічого дивного. В СРСР соціальна сфера була монополізована державою і тому про те, щоб передати частину його функцій комусь ще, не могло бути й мови. Специфікою є той факт, що соціальне підприємництво не інституціоналізоване – в

законодавстві такого поняття [2, с. 27].

Разом з тим, що соціальне підприємництво є новою категорією в українській юриспруденції, вона набуває актуалізації в сучасних реаліях. Так, зростання дефіциту бюджету, рівня фінансової самостійності регіонів в умовах децентралізації зумовлюють зміну пріоритетів у розподілі доходів окремих адміністративних утворень і держави загалом. Враховуючи складність економічної та політичної ситуації, можна припустити, що буде зменшена стаття витрат на соціальну політику. При цьому чисельність населення, яка потребує додаткового соціального захисту та соціальних виплат, зростатиме. Як наслідок, відбудеться зниження рівня соціальної захищеності населення. Щоб не допустити зростання соціальної напруженості у країні і загострення соціальної кризи, необхідно шукати нові методи й інструменти реалізації соціальної політики та формування соціальної безпеки населення. Одним з них може стати активізація соціального підприємництва як на регіональному так і на загальнодержавному рівні, адже в цьому випадку основна частина витрат на соціальний захист населення ляже на плечі суб'єктів економічної діяльності [3, с. 25].

Щодо історичних аспектів розвитку і популяризації соціального підприємництва в Україні, то у 2006-му році впроваджено проект «Мережа громадської дії в Україні» (UCAN),

фінансований США. Американські експерти провели тренінги для представників громадських організацій. Пізніше американський уряд надав гранти на створення соціальних підприємств на основі результатів конкурсу бізнес-планів. У 2010-2013 роках була ще одна ініціатива. У консорціум «Сприяння соціальному підприємництву в Україні» ввійшли Британська рада, фонди «Східна Європа» та «Відродження», аудиторська компанія Pricewaterhouse Coopers, «Ерсте банк». Долучилася і державна неприбуткова організація - Український фонд підтримки підприємництва. У березні 2011 року між Британською Радою в Україні, що виступає від імені партнерів проекту (Фонду Східна Європа, Pricewaterhouse Coopers, Ерсте банку) та Українським фондом підтримки підприємництва підписано Меморандум щодо співробітництва в рамках проекту «Сприяння соціальному підприємництву» в Україні [4, с. 5-6].

Як приклад соціального підприємництва можна навести магазин «Ласка» – перший благодійний магазин в Україні. Тут продаються як уживані речі, так і новий одяг від більш ніж двадцяти українських виробників, тим самим популяризується та підтримується вітчизняна продукція. Близько 40 % прибутку магазину перераховується на підтримку благодійних фондів. Лєвова частка (70–80 %) принесених уживаних речей поширюється як гуманітарна допомога для тих, хто її потребує. За час існування проект передав 619 668 грн на благодійність і майже 159 т речей

Діяльність політичних партій та громадських об'єднань в умовах війни: особливості конституційно-правового регулювання та реалії українського сьогодення

тим, хто їх потребував. [5, с. 39]. Іншим прикладом є соціальне підприємство «ГоРодина» – тепличне господарство на Львівщині з вирощування екологічно чистої продукції упродовж року. Соціальна складова: ресоціалізація, забезпечення роботою людей, що опинились у складних життєвих обставинах. [5, с. 38].

На основі аналізу прикладів соціального підприємництва в Україні можемо виділити наступні особливості даної правової категорії:

1) соціальне підприємництво – є новим відносно новим інститутом в Україні. Зважаючи на це, відбувається процес його становлення, пошук правильних рішень, які б враховували наступні чинники: правосвідомість, правову культуру, особливості державотворення та конституційного закріплення статусу людини у відносинах з державою;

2) відповідальність бізнесу – головна ознака соціального підприємництва. Мова іде про високу відповідальність підприємця за результати своєї діяльності перед суспільством.

3) мета соціального підприємництва не обмежується отриманням прибутків, а і стосується забезпечення соціальних цінностей;

4) соціальне підприємництво є ефективним засобом забезпечення соціальної справедливості, допомоги соціально незахищеним верствам населення.

Висновки. Соціальне підприємництво є відносно новою

категорією в сучасній юриспруденції. Разом з тим, воно набуває широкої популярності в контексті розвитку концепції пріоритету людини. Зважаючи на те, що українське державотворення відходить від побудови «Батьківщини – матері», яка є годувальницею безпорадного і водночас безправного населення, важливим є пошук нових механізмів захисту прав людини. Змінюючи курс від рівності збіднілих на ефективну допомогу соціально-незахищеного населення, відбувається і встановлення нових інститутів як соціальне підприємництво. Вважаємо, що в умовах війни, економічної напруги, саме соціальне підприємництво може стати ключем до вирішення соціальних проблем.

Література:

1. Добрава Н.В. Соціальне підприємництво. *Економічні інновації*. 2015. Вип. 59. С. 112-117.
2. Волкова М.В., Шевченко В.С. Роль соціального підприємництва у забезпеченні сталого розвитку України. *Соціальна економіка*. 2016. Вип. 1. С. 25-29.
3. Коленда Н. В. Соціальне підприємництво та соціально відповідальний бізнес в системі забезпечення соціальної безпеки населення : Монографія. Луцьк: Терен, 2017. 136 с.
4. Сіренко Н.М., Лункіна Т.І. Соціальне підприємництво в Україні:

Діяльність політичних партій та громадських об'єднань в умовах війни: особливості конституційно-правового регулювання та реалії українського сьогодення

основні аспекти. Сталий розвиток економіки. 2016. Вип. 1. С. 5-10.

5. Смаль В., Кокоть В. Що слід знати про соціальне підприємництво. Підручник. Київ. 2017. 58 с.

6. Dmytro Byelov. Social entrepreneurship as a modern institute of business and human interaction. *European Socio-Legal and Humanitarian Studies*. 2022. Issue 2.

7. Белов Д.М., Росул Н.О. Соціальне підприємництво як елемент механізму реалізації конституційних прав громадян. *Матеріали міжнародного круглого столу «Праця та її оплата, відпочинок в умовах війни: конституційні гарантії та раціональні можливості» (18 листопада 2022 року)*.

8. Белов Д.М., Росул Н.О. Соціальне підприємництво в механізмі реалізації конституційних прав та свобод людини та громадянина. *Аналітично-порівняльне право*. №5. 2022. С. 22-25.

9. Myroslava Bielova, Ioan-Mircea Farcash. Social entrepreneurship in the mechanism of implementation of the social function of the modern state. *European Socio-Legal and Humanitarian Studies*. 2022. Issue 2.

10. Белова М.В., Гусейнова С.З. Соціальне підприємництво: загальні теоретичні підходи. *«Праця та її оплата, відпочинок в умовах війни: конституційні гарантії та раціональні можливості» (18 листопада 2022 року)*.

11. Белова М.В., Гусейнова С.З. Соціальне підприємництво як реалізація соціальної функції держави. *Аналітично-порівняльне право*. №5. 2022. С.33-35.

ЗМІСТ

Батанов О.В. І Проблеми політизації сучасного муніципального права (на прикладі участі політичних партій у муніципальних виборах у зарубіжних країнах)	12-37
Батанова Н.М. Зарубіжний досвід заборони політичних партій в умовах викликів російсько-української війни	38-48
Бєлова М.В., Фрідманська В.І. Соціальне підприємництво: сучасні підходи	49-55
Бисага Ю.М. Ключова роль політичних партій у формуванні демократичного суспільства	56-60
Заборовський В.В. Особливості підвищення кваліфікації молодими адвокатами як необхідна умова належного функціонування адвокатури як інституту громадянського суспільства	61-66
Придачук О.А., Бєлов Д.М., Фрідманський Р.М. Судова влада та народовладдя: питання співвідношення	67-80
Холмогорова Л.В. Відкриття позовного провадження в цивільному процесі Гетьманщини (сер. XVII – II пол. XVIII ст.)	81-87

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ**

**«Діяльність політичних партій та
громадських об'єднань в умовах війни:
особливості конституційно-правового
регулювання та реалії українського
сьогодення»**

*м. Ужгород
20 січня 2023 р.*